

Representantforslag 83 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Mette Hanekamhaug og Siv Aida Rui Skattem

Dokument 8:83 S (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Mette Hanekamhaug og Siv Aida Rui Skattem om behovet for en spissing av opplæringstilbudet som gis første året i videregående opplæring

Til Stortinget

Bakgrunn

Utfordringer i dagens yrkesopplæring – behov for spissing i videregående opplæring

Det er stort frafall i videregående opplæring, og spesielt innenfor yrkesopplæringen. Elever på yrkesfaglige studieprogrammer bruker i tillegg lengre tid på å fullføre videregående opplæring enn elever på studieforberedende programmer, og det er også større frafall fra yrkesfag enn fra de studieforberedende programmene.

«Når 45 prosent av elevkullet ikke gjennomfører på de yrkesfaglige løpene, er det å skusle med talent og muligheter,» uttalte John G. Bernander, president i NHO, på Yrkesfag 2012.

Dette er kanskje den største utfordringen når det gjelder yrkesfagene, og målet er å finne årsakene til dette problemet, og så finne virkemidler for å løse disse utfordringene slik at frafall hindres.

Spissing av opplæringstilbudet

Forslagsstillerne mener en spissing av opplæringstilbudet som gis første året i videregående opplæring (VG1) er et nødvendig grep for å bedre gjennomføringen.

Mange elever opplever de brede utdanningsprogrammene som lite relevante. I dag lærer man eksem-

pelvis om så ulike ting som konditorkunst, kjøttskjæring og baking på førsteåret i restaurant- og matfag. Dette virker lite hensiktsmessig. En kommende fagarbeider med motivasjonsproblemer bør først og fremst lære om sitt eget fag. Ikke minst bør det han/hun lærer i beslektede fag være med utgangspunkt i fagarbeiderens behov. Forslagsstillerne mener derfor at fagopplæringen må ha som hovedmål at elevenes kompetanse primært skal utvikles i ett fag allerede på VG1. VG1 bør få en større grad av fagkonsentrering. Det vil si at opplæringen konsentreres om ett eller noen få fag, i motsetning til en opplæring som blir en smakebit av alle fagene som utdanningsprogrammet eller programområdet utdanner til.

Teori og praksis

Noe av hovedutfordringen innenfor dagens system er å tilpasse skolen og innholdet i skolen også til de elevene som er mer praktisk enn teoretisk anlagt, og det finnes mange argumenter for å gjøre skolen mer differensiert slik at det blir tatt utgangspunkt i den enkelte elevs fortrinn. Ved mer differensiering øker man læreevnen til middels og lite teoriinteresserte elever ved at man i større grad mobiliserer deres interesser og ferdigheter. Ved mer differensiering tidligere vil man også øke disse elevenes følelse av mestring tidligere enn innenfor dagens brede system, og dette vil virke styrkende på deres motivasjon og kan hindre frafall.

Et viktig moment for å styrke elevenes motivasjon og kompetanse ligger i spissing og praktisk retting. Dette gjelder også for fellesfagene. En elev vil oppleve det som mer motiverende om eksempelvis fellesfaget engelsk rettes mer direkte inn mot vedkommendes fagretning. En som ønsker å bli elektriker eller mekaniker vil få et bedre forhold til engelsk språk og en bedre mestringsfølelse hvis man som en del av engelskundervisningen får lære om fagets en-

gelske begrepsapparat, får lære å lese og forstå brukermanualer for motorer på engelsk og så videre.

Det er viktig å understreke at man ikke vil senke kompetansekravene, men at man ønsker å gjøre teorien mer praktisk rettet, slik at elevene opplever den som mer relevant, og dermed blir mer motivert for oppgavene. Norsk skole skal ikke bare utdanne elever og kandidater til «morgendagens næringsliv». Skolen skal utdanne våre unge til «fremtidens næringsliv» eller næringslivet i 2060. Dagens unge må utrustes til et så høyt nivå at de blir lærende arbeidstakere som ikke bare forstår teorien bak sin egen virksomhet, men som kan bruke sin kunnskap til samhandling både med andre fagdisipliner og andre deler av samfunnet.

Norske fagarbeidere har vært og er fortsatt de beste i verden. Utenlandske murere vet hvordan man skal bygge en mur, norske murere vet i tillegg hvorfor. Norge har fagarbeidere som er blant de mest effektive og kompetente i verden. I tillegg har man kort sosiokulturell avstand mellom fagarbeidere og for eksempel ingeniører. Det er en fordel på norske arbeidsplasser at arkitekter, designere, ingeniører, murere og sveisere snakker godt sammen på «samme språk». Dette er nok også med på å bidra til den statusen yrkesfagene har.

Å svekke kompetansekravene til yrkesfagene vil redusere fagenes status, og det vil øke avstanden mellom fagarbeidere og akademikere.

Mindre frafall

Av dem som blir lærlinger oppnår hele 70,9 pst. studie- eller yrkeskompetanse fem år etter at de startet i videregående opplæring. Dette tyder på at hvis man kommer så langt at man blir lærling, så er sannsynligheten større for at man gjennomfører opplæringen.

Ni av ti lærlinger sier at de trives på arbeidsplassen. Det store flertallet er motiverte til å lære og ønsker å fullføre læretiden. Dette kommer fram i analysen av Lærlingundersøkelsen 2011, hvor lærlinger i åtte fylker har sagt hva de mener om lærings- og arbeidsmiljøet sitt. Dette står i skarp kontrast til skoleopplæringen før lærlingtiden. På tømrerfaget er eksempelvis bare 40 pst. fornøyd med opplæringen på skolen. Dette gjenspeiles også i frafallstallene. Andelen av elevene ved yrkesfag som avbryter opplæringen varierer mellom 35 og 38 pst., mens det bare gjelder 12 til 15 pst. av elevene på studieforberedende programmer. Dette viser at det er store

mangler med dagens yrkesopplæring innenfor videregående skole. Det har vært en liten bevegelse i riktig retning. Nye tall fra fylkene viser at andelen elever som går videre fra VG1 har økt med ett prosentpoeng fra 2010 til 2011. Men dette er langt fra nok. For å få til en endring som monner må det gjennomføres reelle, positive tiltak. Det som må til er en praksisretting av teorien og en spissing av fagene det første året i videregående yrkesopplæring.

Kompetanseløft

En spissing av førsteåret vil gi et betydelig kompetanseløft. Mange lærebedrifter har problemer med at lærlingene kan altfor lite når de begynner i lære. Et spissere utdanningsprogram vil løfte elevenes kompetanse på eget område, og gjøre dem bedre egnet for lærebedriftene. Dette er også viktig med tanke på å gjøre det mer attraktivt for bedriftene å ta imot lærlinger.

Naturlige konsekvenser av et spissere førsteår vil sannsynligvis også være at en del smale utdanningsprogrammer, som i dag utgjør svært små miljøer, vil utnytte de stadig bedre mulighetene som ligger innenfor nettbasert læring for å sikre bred geografisk tilgang til utdanningene, og at man får større, mer robuste og kompetansetunge fagmiljøer. Dette er til det beste for elevene, som vil få bedre opplæring, og for samfunnet som helhet. En slik utvikling er ressurseffektiv og vil bidra både til høyere kompetanse og lavere frafall.

Gode yrkeslinjer - gode fagarbeidere

For norsk industri og Norge som samfunn er det ekstremt viktig å få til mer vellykkede yrkeslinjer. Hvis en ikke greier å få en langt bedre gjennomføring av yrkesfagene, kan arbeidslivet mangle 65 000 fagarbeidere innen 2030.

Mye av kritikken mot fag- og yrkesopplæringen i dag handler om at mange elever kommer sent i gang med å jobbe med det faget de ønsker å utdanne seg til. En konsekvens av dagens modell er at motivasjonen hos ungdommene svekkes når de ikke får oppleve å jobbe grundig med ett fag, helst det faget de ønsker å bli utdannet i.

Videre er motiverte lærere med oppdatert fagkunnskap viktig for læringsutviklingen. Hospiteringsordninger for lærere og instruktører kan være en god måte å bruke etter- og videreutdanningsmidler på.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å få en betydelig større grad av fagkonsentrasjon og spissing av kunnskapen allerede fra første år i videregående opplæring for yrkesfag.
2. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å gjøre omfanget av teori i læreplanene for yrkesfag mer praksis- og yrkesrettet.

21. mars 2012

